

Sinkó István

Egy rebellis válságművész

Halmy József kiállítása

Gogol Galéria,
2021. XII. 10. – 2022. II. 2.

„Ne pofázz!” – írta egyik késői munkájára Halmy József. Két groteszk arc néz szembe egymással, két véglény, akik tán vitáznak. Durva vonásaik néhány színes vonallal jelzettek, a felirat dominál a képen.

Halmy József a magyar képzőművészet fenegyereke, renitense, lázadója lehetett volna, ha itthon él, s nem csak utolsó éveit tölti Magyarországon. Művészete hidat képezne Kelet és Nyugat szenvedélyes kritikai-szociális válságművészete között. Giacometti és Bacon, Dubuffet és Altorjai Sándor, az art brut és Lucebert művei hatottak volna rá, ha foglalkoztatták volna a képzőművészet-elmélet és a stílusok nagy kérdései. Habár egész életében írt – angol nyelven –, de ezek az esszék, melyeket 2018-ban jelentetett meg magánkiadásában, inkább fi-

lozófiai, esztétikai, világszemléleti kérdésekkel foglalkoztak, és nem saját művészetének kontextusba helyezésével.

Halmy József 1929-ben született, fiatalon előbb Bajorországba, majd onnan Franciaországba került. Itt kezdte meg művészeti tanulmányait, melyeket 1966-ban a torontói művészeti akadémián fejezett be. Kanadában élt 2018-ig, amikor hazaköltözött Magyarországra; életét Nagykövácsiban 2020 novemberében, 91 éves korában fejezte be.

Halmy, holott sokoldalú alkotóként jelent meg a nemzetközi, elsősorban a kanadai művészeti életben bronzszobrok, rézkarcok, szén- és pasztellmunkák, olajfestmények sokaságával, idehaza szinte teljesen ismeretlen volt. 1994-ben a Várfok Galéria állította ki rajzait és képeit, majd 1999-ben a Home Galériában, azután 2001-ben a Miskolci Galériában volt tárlata. Kiállításainak minimális volt a sajtóvisszhangja, így elmondható, hogy a Gogol utcai kiállítás a felfedezés erejével hat.

Az életmű válogatása a korai, 1968 körüli rajzok, szobor-tervek finom és szürreális konstrukcióival indul. Ezek mives kidolgozású, úgy is mondhatnánk, klasszikus rajzi vázlatok. A 70-es évektől e sorozatok portrékkal és újabb, már expresszív szobor-tervekkel gazdagodnak. Ugyanakkor a festői nyelv, mely a hagyományos képépítésből indul ki (apró groteszk portrék) leegyszerűsödik, színes vonalakká, kígyózó ecsetrajzokká alakul. A 2000-es évek olaj tájképei már csupán a táj erővonalait, felbomló szerkezetét mutatják, a kettős portrék és az önarcképsorozatok a művész szavaival szélsőségesen túlkarikírozott arcok, kifejezések sorozatává válnak. Két érdekes téma is foglalkoztatja, mindkettő közös eleme az asztal. Az *Emmausi vacsorát* többször megfesti kisebb-nagyobb méretben, ugyanakkor feleségéről, Annáról (Hevessy Anna) készült portréi mellett szénvázlatsorozatot készít *Anna a kertben* címmel, melyben egy alig felismerhetően gubancos figura ül a kerti asztalnál. Ezek a vázlatok már előkészítik a 2010-es évek drámai, néhol szöveggel is ellátott portré- és önarcképsorozatát.

Halmy sokat mintázott már fiatalkorában is, így nem meglepő, hogy néhány bronzportré és Don Quijote-variáció is szerepel az összegző tárlaton. Ezek nem sokban térnek el a gyűrött, gubancos vonalhálójú rajzoktól, festményektől. A mintázás folyamata, a viasz sodrása, gyűrése, tapasztása jól nyomon követhető a végleges bronzváltozatokon is. Ugyanaz az ironia, keserű humor és némi reménytelenség, a küzdelem reménytelensége uralja a szobrok hangulatát is.

Halmy József munkásságát illene felfedezni és beilleszteni a 20-21. század jelentős, magányos alkotói közé. Ez feladatok lehet a művészettörténetnek és a kiállításkonceptióknak egyaránt.

↑
HALMY József: *Karikatúra*,
1988, olaj, karton
HUNGART © 2022